

CZECH-POLISH HISTORICAL AND PEDAGOGICAL JOURNAL¹

JAROSLAV VACULÍK

The article describes the origin and existence of the Czech-Polish Historical and Pedagogical journal in 2009–2019.

Key words: history; pedagogy; journal; 2009–2019.

V listopadu 2019 proběhly ve Vratislavi v pořadí již XX. polsko-české (česko-polské) historické a pedagogické dny, které každoročně pořádají Ústav pedagogiky Fakulty historických a pedagogických věd Vratislavské univerzity a katedra historie Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. K navázání kontaktů došlo již v roce 1994 více méně náhodně, když polské delegaci, která přijela do Brna na MU, se nepodařilo navázat kontakt s tehdejšími vedením katedry pedagogiky ani na filozofické, ani na pedagogické fakultě. Nakonec vyhledala naši katedru historie, což vedlo k navázání dlouholeté spolupráce především ve vědecko-výzkumné oblasti.

V roce 1999 jsme dospěli k závěru, že se budeme setkávat pravidelně a v rámci každoročních dnů pořádat konference na různá témata společného zájmu tj. historie a pedagogiky. Jako příklad uvedu XI. polsko-české dny v roce 2010, kdy proběhla ve Vratislavi konference na téma Kulturowe klimaty Dolnego Śląska i ziem czeskich na przestrzeni XVIII i XXI wieku. V rámci sekcí Tradycje oświatowe na Śląsku i Morawach a Przestrzenie kulturowej autoidentityt edukacji, bylo předneseno dvanáct referátů, z toho (kromě pedagogů) čtyř českých a dvou polských historiků.

Krátce po zahájení našich konferencí jsme se rozhodli přednesené a další texty publikovat, proto jsme v roce 2009 založili časopis Czech-Polish Historical and Pedagogical Journal, přičemž letos vychází již jedenáctý ročník. V dosud vydaných dvaceti číslech vyšlo celkem 165 příspěvků, z toho polovina historických. Nejvíce statí pochází od polských historiků a pedagogů (30), čeští autoři přispěli 29 studiemi a 22 článků, týkajících se především polské historie, pochází zvláště ze zemí na východ od Polska (Bělorusko, Ukrajina a Rusko). Časopis se těší pozornosti jak v USA, kde je zájem především o statí z historie (Education Journal), tak na Blízkém východě a ve Střední Asii, jejichž pedagogové mají zájem publikovat v časopisu, který je zařazen v databázi Web of Science.

Během jedenácti ročníků přinesl časopis řadu cenných příspěvků k polským dějinám. Z českých příspěvků to byla v 1. čísle studie Romana Barona o vnímání Čechů polskou společností na příkladu Haliče.² Polští autoři přispěli do prvního čísla studiemi věnovanými školství židovské komunity ve Vilně v letech 1918–1939 a školství německé minority ve Velkopolsku ve stejném období.³

¹ Předneseno na I. kongresu českých polonistických studií 21. 11. 2019

² BARON, R.: *The Image of the Czechs in Polish Society. The Case of Galicia*. Czech-polish historical and pedagogical journal (dále jen CPHPJ), 1/2009, s. 29–42

³ WALASEK, S.: *Education of the Jewish Community in Vilnius (Wilno) in the Years 1918–1939*. CPHPJ, 1/2009, s. 3–10; PIWOWARCZYK, M.: *Schools not only for Poles. Education for the German Minority in Greater Poland in the Second Republic*. CPHPJ, 1/2009, s. 11–22.

Druhé číslo (2010) přispělo k bližšímu poznání polských dějin články tamních autorů. Mirosław Piwowarczyk z Vratislavi přiblížil polsko-československou spolupráci na příkladu Polsko-československého klubu ve Lvově v letech 1926–1938⁴ a Stefania Walasek psala o polsko-českém dialogu v 19. a na počátku 20. století.⁵

Od třetího ročníku (2011) vychází časopis dvakrát ročně, přičemž první čísla jsou obvykle věnována historii a druhá pedagogice. V ročníku 2011 zaujme především studie Romana Barona o československo-polském klubu v Brně v letech 1925–1939.⁶ Autor tohoto příspěvku publikoval stať o Čechách v Dolním Slezsku v 18.–20. století.⁷ Místo slezských dějin 17.–20. století v učebnicích dějepisu přiblížil Kamil Štěpánek.⁸ Z polských autorů se Witold Chmielewski zabýval vědeckým výzkumem Výboru slezských vydavatelství Polské akademie věd, který od roku 1933 prováděl rozsáhlou badatelskou činnost ve Slezsku.⁹ Andrzej Ładyżyński přiblížil život nejvýznamnější občanky Vratislavi (Edith Stein), která žila na přelomu 19.–20. století a působila jako vědecká pracovnice a učitelka.¹⁰ Ve druhém čísle tohoto ročníku najdeme i studii věnovanou činnosti Polské školské matice v Československu v letech 1920–1938.¹¹ Etnickou skupinou Lemků v Dolním Slezsku se zabývala Anna Haratyk.¹² V témže čísle se Jiří Mihola věnoval mariánské poutní tradici ve Slezsku.¹³

Ve čtvrtém ročníku (2012) najdeme příspěvky k polským dějinám především z pera polských historiků školství a pedagogiky, např. o úloze periodika *Czas pro vzdělávání haličské společnosti* v 19. století¹⁴ nebo sociálních a vzdělávacích aktivitách Svazu občanské práce žen.¹⁵ Na využití vzpomínek Poláků vysídlených carským režimem v 19. století na Sibiř ve vzdělávacím procesu se zaměřila Barbara Jędrychowska.¹⁶

V pátém ročníku časopisu (2013) najdeme studii Pavla Krafla věnovanou česko-polským vztahům ve středověku.¹⁷ Na činnost polských spolků v Brně mezi dvěma světovými válkami a v letech 1945–1952 se zaměřil František Čapka.¹⁸ Od polských autorů najdeme studii o školství v Dolním Slezsku v prvních letech po skončení druhé světové války¹⁹ a o aktivitách polských kulturních

⁴ PIWOWARCZYK, M.: *Polish and Czech Cooperation Exemplified by the Polish-Czechoslovakian Club in Lviv (Lwów) in the Period*. CPHPJ, 2/2010, s. 17–34.

⁵ WALASEK, S.: *Polish-Czech Dialogue in 19th and at the Beginning of the 20th Century*. CPHPJ, 2/2010, s.

⁶ BARON, R.: *The Czechoslovak-Polish Club in Brno (1925–1939)*. CPHPJ, 3/2011/1, s. 43–64.

⁷ VACULÍK, J.: *Czechs in Lower Silesia in the 18th–20th Century*. CPHPJ, 3/2011/1, s. 3–12.

⁸ ŠTĚPÁNEK, K.: *History of Silesia in 17th–20th Centuries and Current Textbooks of History*. CPHPJ, 3/2011/1, s. 13–18.

⁹ CHMIELEWSKI, W.: *Scientific Research of the Polish Academy of Learning in Cieszyn Silesia in 1930s (The Outline of the Problem)*. CPHPJ, 3/2011/1, s. 19–32.

¹⁰ ŁADYŻYŃSKI, A.: *Edith Stein's Vision of Marriage and Family*. CPHPJ, 3/2011/1, s. 65–72.

¹¹ PIWOWARCZYK, M.: *For the Polish Spirit in Transolza (Zaolzie). The Extra-school Activity of Polish School Foundation in Czechoslovakia (Macierz Szkolna w Czechosłowacji) (1920–1938/39)*. CPHPJ, 3 /2011/2. s. 13–32.

¹² HARATYK, A.: *Lemkos in the Cultural Landscape of Lower Silesia*. CPHPJ, 3 /2011/2. s. 33–44.

¹³ MIHOLA, J.: *Balbin's Work Diva Wartensis. Contribution to the Marian Pilgrimage Tradition of Silesia*. CPHPJ, 3/2011/2, s. 75–84.

¹⁴ WALASEK, S.: „*Czas*“ *Periodical as a Source of the Lifelong Education for Galician Society in the 19th Century*. CPHPJ, 4/2012/2, s. 3–12.

¹⁵ PIWOWARCZYK, M.: *Selected Forms of Social and Educational Activities of the Union of Civil Activities of Woman (Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet)*. CPHPJ, 4/2012/2, s. 13–28.

¹⁶ JĘDRYCHOWSKA, B.: *Learning as a Way to Survive: from the Memories of the 19th Century Exiles to Siberia*. CPHPJ, 4/2012/2, s. 39–50.

¹⁷ KRAFL, P.: *Czech and Poles in the Middle Ages*. CPHPJ, 5/2013/2, s. 73–80.

¹⁸ ČAPKA, F.: *Polish Ethnic Organisations in Brno Between the Wars and the Years 1945–1952 and their Contribution to the Development of Czech-Polish Cultural and Educational Relations*. CPHPJ, 5/2013/1, s. 21–28.

¹⁹ WALASEK, S.: *Education in Lower Silesia in the First Years after the End of the Second World War*. CPHPJ, 5/2013/1, s. 10–20.

a vzdělávacích spolků v Československu v letech 1947–1958.²⁰ Krystyna Dziubacka sledovala ochranu kulturního dědictví na polských, českých a německých hranicích. Pořádání „Československých večerů“ organizovaných Slezským ústavem v poválečném Polsku zaujalo Lecha Kościelaka.²¹

V šestém ročníku (2014) se autoři věnovali polské společnosti v ruském záboru Polska v první polovině 19. století²² a legislativním aktům polského ministerstva kultu a veřejného vzdělávání usilujícího o sjednocení školských předpisů platných před vznikem Druhé polské republiky v jednotlivých zábořech.²³ Parlamentním diskusím o školství ve Druhé polské republice se věnovala Jolanta Szablicka-Žak.²⁴ Úlohu učitelů jako sociálních pracovníků na příkladu vybraných měst a vesnic Dolního Slezska v letech 1945–1956 zkoumala Kamila Gandecka.²⁵

V sedmém ročníku časopisu (2015) najdeme příspěvky k polským dějinám nejen z pera polských a českých, ale i brazilských autorů. Adrian Malikoski a Lucio Kreutz se totiž zabývali polským školstvím ve státě Rio Grande do Sul v letech 1875–1938.²⁶ Polští autoři se věnovali krajanům v Tomské gubernii na Sibiři na přelomu 19. a 20. století,²⁷ vlivu etnických minorit v parlamentních interpelacích týkajících se školství za Druhé polské republiky,²⁸ či vzdělávací rolí litevských kulturních a školských organizací ve Vilenském vojvodství Druhé polské republiky.²⁹ O perzekuci českých učitelů na polské Volyni v první polovině 30. let 20. století psal autor tohoto příspěvku.³⁰

Osmy ročník časopisu (2016) přinesl k polským dějinám příspěvky polských a ukrajinských autorů. Na nejstarší polské a české dějiny se zaměřil doktorand Varšavské univerzity Piotr Goltz, který psal o dynastických tradicích Piastů a Přemyslovců.³¹ Kulturní život Lemků od konce 19. století do 30. let 20. století přiblížili ukrajinští autoři Dmytro Hertsjuk a Iryna Myščyšyn ze Lvova.³² Vztah metropoly ukrajinské řeckokatolické církve Andreje Šeptyckého k ukrajinské mládeži nastínila Nadja Zajačivska rovněž ze Lvova.³³

²⁰ PIWOWARCZYK, M.: *Areas of Cooperation or Competition – Rapport or Conflict? The Polish-Czechoslovakian Relations Exemplified by the Activity of Polish Cultural and Educational Associations in Czechoslovakia in the Years 1947–1958*. CPHPJ, 5/2013/1, s. 29–43.

²¹ KOŚCIELAK, L.: „Czechoslovakian Evenings“ in Post-war Poland. CPHPJ, 5/2013/1, s. 64–69.

²² JĘDRYCHOWSKA, B.: *Cursed with Patriotism. The Educational Potential of Enslavement (Polish Society in the Russian Partition of Poland in the First Half of the 19th Century)*. CPHPJ, 6/2014/1, s. 40–47.

²³ WALASEK, S.: *Actions of the Ministry of Religions and Public Enlightenment Aimed at Removing Educational Differences Between the Former Partitions of Poland in the Second Polish Republic*. CPHPJ, 6/2014/1, s. 8–19.

²⁴ SZABLICKA-ŽAK, J.: *Discussion about Education in the Parliament of the Second Polish Republic*. CPHPJ, 6/2014/1, s. 57–67.

²⁵ GANDECKA, K.: *Teachers as Social Workers: a Real Challenge in the Process of the Integration of Local Communities from 1945 to 1956 as Exemplified by Towns and Villages in Lower Silesia*. CPHPJ, 6/2014/1, s. 89–97.

²⁶ MALIKOSKI, A. – KREUTZ, L.: *Polish Ethnic Schools in Rio Grande do Sul (1875–1938)*. CPHPJ, 7/2015/2, s. 50–57.

²⁷ JĘDRYCHOWSKA, B.: *A Siberian Białystok – the Polish Small Homeland in the Tomsk Gubernya (Turn of the 19th and the 20th Centuries)*. CPHPJ, 7/2015/1, s. 46–54.

²⁸ SZABLICKA-ŽAK, J.: *The Voice of Ethnic Minorities on Issues of Education in Interpellations of the Members of the Parliament of the Second Republic of Poland (1919–1939)*. CPHPJ, 7/2015/1, s. 39–45.

²⁹ PIWOWARCZYK, M.: *Educational role of Lithuanian Cultural and Educational Associations in the Wilno Region in the Second Republic of Poland*. CPHPJ, 7/2015/1, s. 8–18.

³⁰ VACULÍK, J.: *The Problems Facing Czech Teachers in Polish Volhynia in the First Half of the 1930s*. CPHPJ, 7/2015/1, s. 3–7.

³¹ GOLTZ, P.: *Who, where and why? Foundation Myths and Dynastic Tradition of the Piasts and the Přemyslides in Chronicles of Gallus Anonymus and Cosmas of Prague*. CPHPJ, 8/2016/2, s. 13–43.

³² HERTSJUK, D. – MYŠČYŠYN, I.: *Ukrainian Cultural-Educational Life in Lemkovina from the End of the 19th Centuries to the 1930s*. CPHPJ, 8/2016/1, s. 77–87.

³³ ZAJAČIVSKA, N.: *Andrey Sheptytsky – an Educator and a Caretaker of the Ukrainian Youth*. CPHPJ, 8/2016/1, s. 99–107.

V prvním čísle ročníku 2017 bylo přibliženo vědecké dílo vztahující se k česko-polským vztahům brněnského historika Zdeňka Hájka (1894–1958).³⁴ Polští historici z Vratislavi se zabývali vzdělávací rolí Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet a jeho časopisu Praca Obywatelska za Druhé polské republiky,³⁵ působením jednoho česko-polského učitele na Volyni v meziválečném období,³⁶ školní stávkou v Bytomi v letech 1906 a 1920³⁷ a vztahem státu a církve na příkladu Vratislavi v letech 1945–1956.³⁸ Běloruský historik Kyrill Ševčenko přiblížil osobnost Karla Kramáře ve vztahu k ruské revoluci 1917.³⁹

Jubilejní desátý ročník (2018) byl věnován např. vztahu školy a církve v českých zemích před sto lety⁴⁰ nebo působení Polské školské matice v severovýchodním pohraničí Druhé polské republiky.⁴¹ Ve druhém čísle tohoto ročníku zaujala studie polské orientalistky z Varšavy Anny Sulimowicz o kulturních a výchovných aktivitách Karaimů v meziválečném Polsku.⁴²

Letošní jedenáctý ročník časopisu publikuje materiály ke 100. výročí vzniku ČSR a obnovení Polska, například o účasti amerických Čechoslováků v prvním československém odboji⁴³ nebo obsahu článků západoběloruského tisku v letech 1920–1921.⁴⁴ Druhé letošní číslo přinese mj. sumarizující studii Romana Barona, Romana Madeckého a Renaty Rusin Dybalské o historii polonistických studií na českých univerzitách.⁴⁵

Můžeme konstatovat, že časopis, který si vytkl mj. úlohu přibližovat dějiny Polska a česko-polských vztahů, svou úlohu plní.

prof. PhDr. Jaroslav Vaculík, CSc.
katedra historie
Pedagogická fakulta MU
Poříčí 9
603 00 Brno
Česká republika
e-mail: vaculik@ped.muni.cz

³⁴ VACULÍK, J.: *A Historian of Czech-Polish Relations Zdeněk Hájek (1894–1958)*. CPHPJ, 9/2017/1, s. 3–6.

³⁵ PIWOWARCZYK, M.: *The Educational Role of the Journals of Social and Educational Associations in the Second Republic of Poland as Exemplified by "Citizen Work" of the Women's Citizen Work Association*. CPHPJ, 9/2017/1, s. 7–18.

³⁶ GOŁDYN, P.: *Józef Smetana – Czech and Polish Teacher in Volhynia in the Twenty-Year Interwar Period*. CPHPJ, 9/2017/1, s. 28–35.

³⁷ LUSEK, J.: *School Strikes in the Bytom Commune in 1906 and 1920*. CPHPJ, 9/2017/1, s. 55–78.

³⁸ JEŃDRYCHOWSKA, B.: *The State and the Church in the Post-War Struggle for the Ideological Aspect of the Polish Academic Society (Wrocław 1945–1956)*. CPHPJ, 9/2017/1, s. 43–54.

³⁹ SHEVCHENKO, K.: *Social and Historical Preconditions of the Russian Revolutions in 1917 Through the Eyes of the Czech Politician Karel Kramář*. CPHPJ, 9/2017/2, s. 3–8.

⁴⁰ VACULÍK, J.: *The Relationship between Schools and Religion in the Czech Lands One Hundred Years Ago*. CPHPJ, 10/2018/1, s. 3–7.

⁴¹ WALASEK, S.: *Polish School Motherland in the Northeastern Borderlands of the Second Republic of Poland*. CPHPJ, 10/2018/1, s. 8–22.

⁴² SULIMOWICZ, A.: *The Lutsk Karaites and the Cultural and Educational Activities of the Karaites Minority in Poland in the Interwar Period*. CPHPJ, 10/2018/1, s. 3–18.

⁴³ VACULÍK, J.: *American Czechoslovaks in the First Resistance*. CPHPJ, 11/2019/1, s. 3–9.

⁴⁴ SHEVCHENKO, K.: *Revival of the Poland and Belarus Issue as Reflected in the Western Belarusian Press, 1920–1921*. CPHPJ, 11/2019/1, s. 76–80.

⁴⁵ BARON, R. – MADECKI, R. – RUSIN DYBALSKA, R.: *History of Polish Studies at Czech Universities*. CPHPJ, 11/2019/2.